

readiness credential profile. 2006. – Режим доступу:
<http://www.workreadiness.com/howto.html>

11. European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO), Partnership for 21st-Century Skills, enGauge, Brookings and Pearson. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1042>

1. Kalenyuk I. S. Rozvytok vyshchoyi osvity ta ekonomika znan' / I. S. Kalenyuk, O. V. Kuklin// К. : Znannya, 2012. – 343 s.

Рецензент: Ковальов А.І., д.е.н., професор, проректор з наукової роботи Одеського національного економічного університету

13.06.2016

УДК65.012.45:108

Продіус Оксана, Бусигіна Ганна, Постова Тетяна

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті досліджено основи формування системи економічної безпеки, її вплив на ефективність діяльності підприємства та національну безпеку держави. Проведено аналіз публікацій, присвячених формуванню економічної безпеці підприємства, який засвідчив багатий спектр досліджень з цієї проблематики. Сформовано основні етапи побудови системи економічної безпеки підприємства. Проаналізовано напрямки забезпечення економічної безпеки підприємства в інших державах, приділено особливу увагу розвитку та захисту сучасних інформаційних і комунікаційних технологій підприємства. Надано рекомендації щодо формування системи економічної безпеки підприємства з урахуванням чинників внутрішнього та зовнішнього середовища та реалій глобального економічного простору, що вимагають застосування новітніх форм захисту інформації та впровадження інновацій.

Ключові слова: економічна безпека, підприємство, формування

системи економічної безпеки, національна безпека, зовнішні і внутрішні загрози, інформаційні технології, бенчмаркінг.

Продиус Оксана, Бусыгина Анна, Постовая Татьяна

ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье исследованы основы формирования системы экономической безопасности, ее влияние на эффективность деятельности предприятия и национальную безопасность государства. Проведен анализ публикаций, посвященных формированию экономической безопасности предприятия, который показал богатый спектр исследований по этой проблематике. Сформированы основные этапы построения системы экономической безопасности предприятия. Проанализированы направления обеспечения экономической безопасности предприятия в других государствах, уделено особое внимание развитию и защите современных информационных и коммуникационных технологий предприятия. Даны рекомендации относительно формирования системы экономической безопасности предприятия с учетом факторов внутренней и внешней среды и реалий глобального экономического пространства, требуют применения новейших форм защиты информации и внедрения инноваций.

Ключевые слова: экономическая безопасность, предприятие, формирование системы экономической безопасности, национальная безопасность, внешние и внутренние угрозы, информационные технологии.

Prodius Oksana, Busygina Anna, Postovaja Tatiana

BASES OF FORMATION OF SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE

The article examines the bases of formation of system of economic security, its effect on the efficiency of the company and the national security state. The analysis of publications, devoted to the formation of economic security of enterprise, which showed a wide range of research on

this issue. Formed main stages of creation of system of economic security of enterprise. Analyses directions of ensuring economic security of enterprises in other states, paid special attention to the development and protection of modern information and communication technology company. The recommendations on formation of system of economic security of the enterprise taking into account factors internal and external environment and the realities of the global economic space, require the application of new forms of information security and innovation.

Keywords: economic security, enterprise, formation of system of economic security, national security, external and internal threats, information technology.

Постановка проблеми у її загальному вигляді. В умовах світової глобалізації всі суб'єкти господарської діяльності знаходяться в стані жорсткої конкуренції, і кожний з них намагається отримати рентабельні сфери економічної діяльності. Велика частина українських підприємств функціонує сьогодні в умовах посилення різних зовнішніх і внутрішніх загроз, що негативно впливають на рівень ефективності виробництва, його конкурентоспроможність, раціональне використання всіх видів ресурсів, забезпечення високого рівня рентабельності, платоспроможності і фінансової стійкості, що обумовлює вищий менеджмент підприємства удосконалювати економічну безпеку з урахуванням сучасних реалій ведення бізнесу. Методи боротьби з конкурентами не завжди законні, особливо в умовах посилення економічної кризи, злочинне середовище проникає в структуру управління не тільки організації, але і країни, що є сьогодні однією з найсерйозніших проблем нашого суспільства. Тому для захисту діяльності підприємця виникає необхідність формування системи економічної безпеки для перешкоджання, а також викорінення злочинного середовища в структурі підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій останніх років. Проблемаам забезпечення економічної безпеки підприємства присвятили свої роботи відомі дослідники, зокрема: О. Ареф'єва, Н. Бабіна, В. Геєць, З. Герасимчук, В. Духов, С. Ілляшенко, Я. Жаліло, С. Злупко, О. Кузьмін, Л. Мельник, І. Михасюк, С. Мочерний, В. Мунтіян, Н. Нижник, С. Покропивний, Г. Ситник, А. Ревенко, О. Терещенко, С. Шкарлет, С. Філіппова, В. Ярочкін та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на досить широкий спектр досліджень щодо формування економічної безпеки підприємства, поява нових факторів, що впливають на її ефективність, вимагають необхідності удосконалення методичних підходів та застосування нових методів її забезпечення.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення існуючих підходів до поняття економічної безпеки підприємства, розгляд основних факторів впливу на ефективність економічної безпеки і пропозицію основних етапів щодо формування системи економічної безпеки для здійснення безпечного функціонування підприємства у відповідності до сучасних умов господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теорія економічної безпеки підприємства (ЕБП) отримала широке висвітлення в українській економічній науці лише на початку 2000-х років та набрала значних обертів, що дозволило сформулювати теоретичні підвалини, накопичити певний практичний досвід, але цього недостатньо внаслідок швидко мінливих умов, у яких здійснюють господарську діяльність вітчизняні підприємства: складні трансформаційні процеси, недосконалість законодавства, зміна форм і методів державного регулювання, зростання конкурентної боротьби та зовнішнього тиску, нестабільність фінансових ринків та слабкість національної валюти, наявність невирішених соціальних проблем, посилення впливу кримінальних структур тощо. Усі ці обставини спричиняють низьку ефективність господарської діяльності, зростання рівня збитковості та загрози банкрутства, а відтак існує потреба у приділенні більшої уваги проблемі забезпечення безпеки [1].

Економічна безпека є універсальною категорією, яка відображає захищеність суб'єктів соціально - економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави й закінчуючи кожним її громадянином. Економічна безпека підприємства (ЕБП) — це містке, комплексне поняття. У загальному вигляді її можна визначити як відсутність різного роду небезпек і загроз, або наявність можливостей щодо їх попередження, захисту своїх інтересів та недопущення втрат нижче критичної межі. ЕБП — це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що позначаються негативно на його діяльності.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що серед вчених та фахівців, які приділяють увагу вирішенню проблеми ЕБП, існує спільна точка зору стосовно суті тільки основних понять. Так, ЕБП відбиває такі його характеристики, як незалежність, стійкість, захищеність, здатність опиратися різноманітним загрозам, що заважають його нормальному функціонуванню, але, насамперед, це той рівень розвитку, на якому опинилося підприємство в результаті підтримуючих заходів та активних дій. Під ЕБП слід розуміти такий рівень його розвитку, який забезпечує його недосяжність для внутрішніх та зовнішніх загроз та здатність нормально функціонувати в умовах конкурентної боротьби [2 -5].

ЕБП – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації та технології, техніки та обладнання, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективно їх використання для стабільного функціонування й динамічного науково-технічного та соціального розвитку, запобігання внутрішнім та зовнішнім негативним впливам. Джерелами негативного впливу можуть бути: свідомі та несвідомі дії окремих посадових осіб та господарюючих суб'єктів (органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств-конкурентів); вплив об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури, наукові відкриття та технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо) [3].

Забезпечення економічної безпеки підприємства — це процес реалізації функціональних складових економічної безпеки з метою запобігання можливих збитків і досягнення максимального рівня економічної безпеки в даний час і в майбутньому. Способи забезпечення економічної безпеки підприємства — це набір заходів і система організації їх виконання та контролю, які дозволяють досягати найбільш високих значень рівня економічної безпеки підприємства. Основною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення його стійкого і максимально ефективного функціонування в даний час і забезпечення високого потенціалу розвитку і зростання підприємства в майбутньому. Завдання забезпечення економічної безпеки підприємства: здійснення системного моніторингу діяльності підприємства, своєчасне виявлення та ідентифікація загроз; усунення неплатоспроможності; підтримання нормального рівня фінансової стійкості; мінімізація

наслідків кризи.

Зміст кожної з задач зводиться до наступного: підприємство повинно постійно проводити моніторинг фінансового стану та факторів зовнішнього середовища. На базі цього моніторингу виявляються ранні ознаки розвитку кризи, проводяться діагностика та ідентифікація кризи та фінансового стану підприємства. Може також застосовуватися прогнозування ймовірності банкрутства. Ця задача розв'язується на всіх стадіях циклу діяльності підприємства і при будь-яких його станах. Усунення неплатоспроможності – це найбільш термінове завдання забезпечення економічної безпеки для будь-якої стадії циклу незалежно від фінансового стану підприємства. Практична реалізація даної задачі зводиться до постійного контролю дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства, систематизації та посилення господарських договорів, застосування системи стимулів і санкцій для забезпечення своєчасного і повного виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами. Рішення завдання підтримання нормальної фінансової стійкості вимагає найбільших зусиль і витрат, що забезпечують реалізацію поетапної структурної перебудови всієї фінансової діяльності підприємства. При цьому вирішується оптимізація структури капіталу, оборотних активів і грошових потоків, знижується інвестиційна активність підприємства [2 - 8].

Економічна безпека підприємства полягає в дотриманні ряду заходів, які забезпечують стабільність, конкурентоспроможність, захищеність від негативних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Дослідження економічної безпеки підприємства є актуальним, так як на сьогоднішній день в Україні існують недосконалості законодавчої бази щодо захисту прав підприємств, відсутність цивілізованої конкуренції, політичні і економічні негативні явища. В основі економічної безпеки будь-якого підприємства лежить аналіз і контроль зовнішнього і внутрішнього середовища.

Внутрішнє середовище організації складається з внутрішніх змінних складових усередині організації, які є результатом управлінських рішень. Основні внутрішні змінні складові: цілі, структура, завдання, технології, люди.

Зовнішнє середовище організації являє собою основне джерело надходження ресурсів, необхідних для функціонування організації.

Зовнішнє, або навколишнє середовище включає величезну кількість компонентів, що різні за характером, ступенем і періодичністю впливу. У той час як одні компоненти навколишнього середовища організації надають можливості для розвитку, інші створюють серйозні перешкоди її діяльності.

В основі економічної безпеки лежить дотримання таких внутрішніх факторів підприємства: якість продукції; репутації компанії; дотримання високих етичних норм у всіх своїх підрозділах шляхом найсуворішого дотримання принципів діяльності; зміцнення та модернізацію виробничих інфраструктур і впровадження нових технологій у виробництво; навчання і підвищення кваліфікації працівників; освоєння міжнародного досвіду і науково-технічних знань.

До зовнішніх факторів, що впливають на ефективне здійснення економічної безпеки підприємства, відносять: взаємодію з клієнтами і постачальниками відповідно до законодавства про конкуренцію; здійснення сприятливого діалогу між виробниками продуктів та відомствами, урядовими органами як у межах однієї країни, так і на міжнародному рівні; формування відкритої, прямої і точної інформації; використання відповідних засобів комунікації для передачі інформації як фінансовим інститутам, так і широкої громадськості; дотримання вимог законодавства. Враховуючи дані фактори, підприємство буде мати можливість контролювати ситуацію зовнішнього і внутрішнього середовища, зміцнювати економічну безпеку підприємства і таким чином здійснювати безпечну діяльність.

Таким чином, систему економічної безпеки підприємства можна визначити як економічну категорію, що відображає можливість підприємства найбільш ефективно організовувати свою діяльність з мінімальними втратами, максимально використовуючи власний потенціал, на основі застосування системи сучасних інструментів діагностики, комплексної оцінки діяльності та своєчасного виявлення різних негативних чинників на засадах системного підходу з метою протистояння зовнішнім і внутрішнім загрозам, у відповідності до обраної місії та поставлених цілей, шляхом взаємоузгодження інтересів його внутрішнього та зовнішнього середовища. Система економічної безпеки підприємства (СЕБ) представляє собою комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних і

пропагандистських заходів, спрямованих на якісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. До основних завдань системи економічної безпеки підприємства належить:

- захист законних прав та інтересів підприємства та його працівників;
- збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку ринкової ситуації;
- вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу на підприємстві;
- своєчасне виявлення можливих небезпек до підприємства і його працівників з боку джерел зовнішніх загроз безпеці;
- недопущення проникнення на підприємство структур економічної розвідки конкурентів, організованої злочинності та окремих осіб із протиправними намірами;
- протидія технічному проникненню у злочинних цілях;
- виявлення, попередження і припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеці;
- забезпечення збереження матеріальних цінностей і відомостей, складових комерційної таємниці підприємства;
- добування необхідної інформації для вироблення найбільш оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики економічної діяльності підприємства;
- фізична і технічна охорона будинків, споруд, території і транспортних засобів підприємства;
- формування серед населення та ділових партнерів сприятливого думки про підприємство, що сприяє реалізації планів економічної діяльності та статутних цілей;
- відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої внаслідок неправомірних дій організацій і окремих осіб;
- контроль за ефективним функціонуванням системи безпеки, вдосконалення її елементів.

Виходячи з вище перерахованих завдань СЕБ, можна запропонувати наступну класифікацію основних етапів СЕБ, представлену на рис.1.

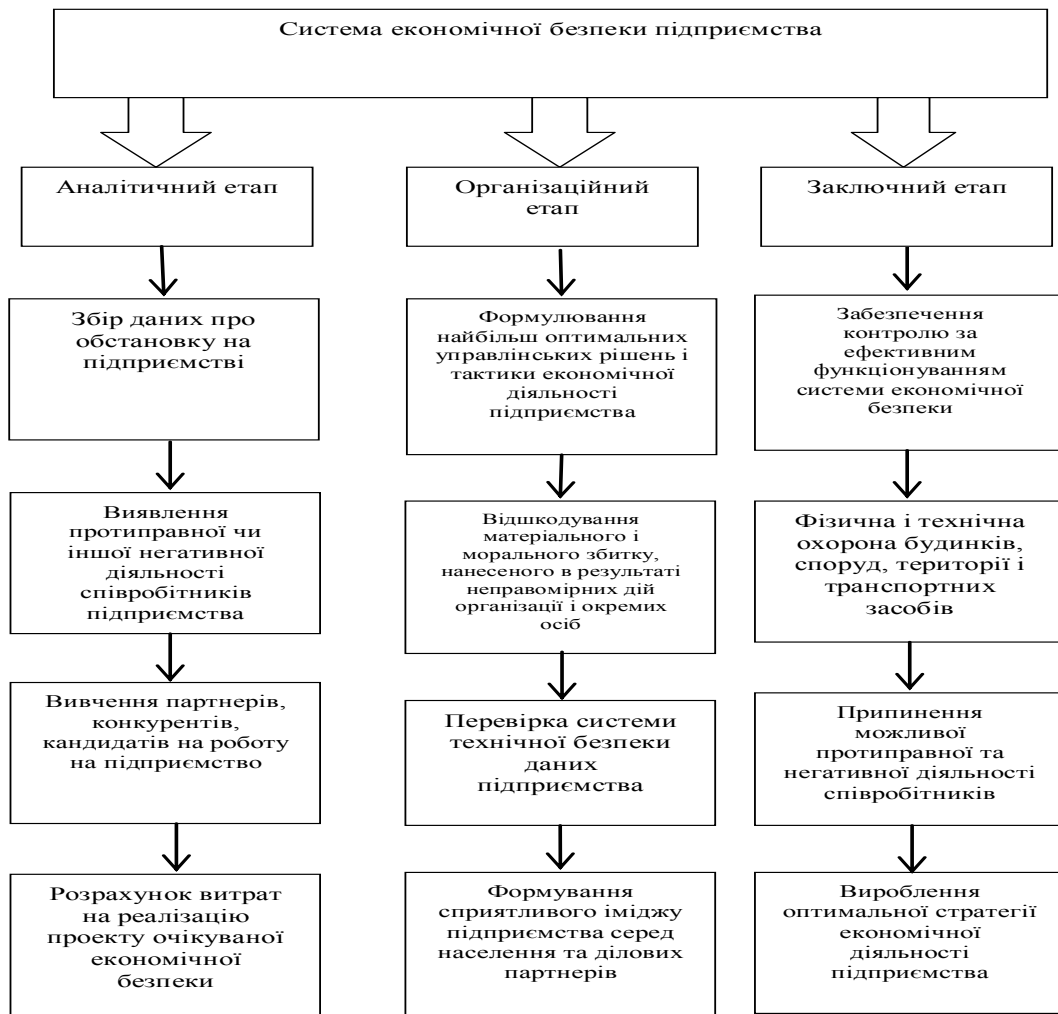

Рис. 1. Основні етапи формування системи економічної безпеки підприємства

Слід зазначити, що формування системи економічної безпеки підприємства передбачає здійснення постійного контролю під час та після реалізації кожного етапу, коригування й удосконалення напрямів формування системи безпеки, щоб оптимально пристосовуватися і реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищах, характері ризиків і загроз, а також зміни в законодавчому полі, появу на ринку недобросовісних конкурентів, зміну форм і методів протиправної діяльності, переліку конфіденційної інформації та інших

чинників. Забезпечення безпеки не може бути одноразовим актом, бо це безперервний процес, що полягає в пошуку, обґрунтування і реалізації найбільш раціональних методів, способів і прийомів забезпечення безпеки, своєчасному виявленні потенційних загроз безпеки. Безпека може бути забезпечена лише при комплексному використанні всього арсеналу сил і засобів захисту, а також розуміння важливості питань забезпечення безпеки у всіх структурних підрозділах об'єкта. Найбільший ефект досягається тоді, коли всі використовувані засоби, методи і заходи об'єднуються в єдиний цілісний механізм – комплексну систему безпеки, необхідним елементом якої є підготовка персоналу і дотримання ним усіх установлених правил щодо забезпечення безпеки [8-10].

Зазначимо, що групування основних завдань СЕБ допомагає правильно організувати етапи дій для забезпечення ефективності економічної безпеки підприємства. Слід також зазначити, що на економічну безпеку підприємства впливає адекватність державної політики та формування сприятливих і безпечних умов для бізнесу. На жаль, за роки незалежності в Україні так і не вдалося створити ефективну систему безпеки бізнесу, яка б задовольняла потребам кожного суб'єкта господарювання. За твердженням фахівців підприємство знаходиться в економічній безпеці, якщо його економічні інтереси гармонізовані з інтересами суб'єктів зовнішнього та внутрішнього середовища – працівників підприємства, акціонерів, співзасновників, споживачів, постачальників, конкурентів, інвесторів, держави і суспільства в цілому. Виходячи з цього твердження, можна зазначити, що держава, як ні хто має сприяти розвитку економічної безпеки підприємств, які несуть користь суспільству і роблять значний внесок в економіку країни. Таким чином, рівень економічної безпеки підприємства будь-якої галузі є важливим показником рівня національної безпеки країни. Ефективний розвиток національної економіки значною мірою визначається ступенем забезпеченості її економічної безпеки, оскільки лише за такої умови можуть бути дотримані національні інтереси держави. Центральне місце в системі забезпечення економічної безпеки держави посідає економічна безпека підприємства. Важливість проблеми зміцнення економічної безпеки підприємств обумовлена її ключовою роллю в механізмі формування національної безпеки, а також значним впливом на окремі

її складові елементи. Процес формування та актуалізації економічної безпеки залежить від ступеня інноваційності економіки держави в цілому та інноваційності економіки підприємства. Інновація є одним із головних аспектів економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємства і потенційно містить в собі засади фінансового успіху [9 - 10].

Для процвітання кожної держави в сучасних умовах необхідним є забезпечення її інноваційної, і конкурентоздатної економіки на засадах стимулювання розвитку інноваційно-активних підприємств. Так заслуговує на увагу досвід естонських підприємців і вчених в області розробки і впровадження інноваційних технологій. Діставши інформацію про наукові досягнення, нові технології, інноваційні рішення, що належать до різних досліджень, підприємці її реалізують без великих витрат шляхом бенчмаркінга.

Порівняльний бенчмаркінг (performance / competitive benchmarking) – це залучення організації у процес вимірювання результатів, оцінки та порівняння її розвитку. Інформація, зібрана у процесі порівняльного бенчмаркінгу може бути використана для визначення можливостей удосконалення або встановлення стратегічних цілей. Процесний бенчмаркінг (process benchmarking) – це пошук організацій, які мають кращі досягнення в даній сфері діяльності, для їх детального дослідження. Дослідження регулюються бенчмаркінговим «Кодексом поведінки» (у Європі це «The European Benchmarking Code of EFQM») та на основі взаємної домовленості сторін. В процесі еталонного порівняння отримані знання адаптуються та впроваджуються у власні процеси організації. Тому процесний бенчмаркінг передбачає глибоке функціональне дослідження діяльності своєї організації та організації-партнера [5-6].

З точки зору держави і особливо невеликої держави, шкоду, заподіяну підприємству, означає втрату для всієї держави - несплачені податки, витрати збільшуються в соціальній сфері, економіка всієї держави слабшає. Тому економічна безпека підприємства є однією з найважливіших складових національної безпеки держави.

Служба внутрішньої безпеки Естонії, як орган безпеки, відіграє вирішальну роль у забезпеченні економічної безпеки підприємства. Що стосується запобігання економічної розвідки і промислового шпигунства, основний інтерес іноземних спецслужб

було зазначено в рішенні питань, пов'язаних з енергетичним сектором. Все це вимагає скоординованої співпраці між різними державними органами, державними і приватними підприємствами, а також пріоритету аспекту безпеки в розробці і реалізації необхідних планів дій та довгострокових стратегій.

Фінансова безпека Естонії пов'язана з ефективною податковою системою державного і стабільного надходження податків. Функціонування банківської системи та інвестицій, а також забезпечення механізмів державного контролю і профілактики правопорушень також пов'язані з фінансовою безпекою. Область діяльності служби внутрішньої безпеки включає в себе також пригнічення діяльності, яка може чинити прямий негативний вплив як на національну безпеку та міжнародну репутацію. Промислове шпигунство входить до розвідувальної діяльності та його роль полягає в придушенні будь-якої іноземної розвідувальної діяльності на території Естонії. Забезпечення економічної безпеки полягає не тільки в контррозвідці. Незалежність національного механізму прийняття рішень від впливу діяльності осіб, пов'язаних з іноземним капіталом дуже важливе. Враховуючи порівняно невеликий розмір економіки Естонії, більше уваги звернено на консолідацію капіталу. Тому держава слідкує, щоб іноземний бізнес-партнер, який отримує дуже велику частку в якомусь важливому державному секторі не почав впливати на внутрішню і зовнішню політику держави.

Аналізуючи ринок послуг безпеки у Франції, можна відзначити деякі відмінні напрями діяльності приватних служб, такі як боротьба зі зловживанням торговою маркою, виявлення недобросовісної конкуренції, промисловий шпionаж і контршпionаж, забезпечення заходів безпеки у банківській системі. Особливий інтерес представляє використовуєма службами безпеки підприємств система перевірки персоналу. Зокрема, трьох-рівневі перевірки дозволяють попередити реальні і потенційні загрози безпеці об'єкта за умови регулярності і ретельності цих перевірок, а також при контролі над звільненим персоналом. Особливу увагу французькими фахівцями приділяється інформаційній безпеці за рахунок попередження комп'ютерних злочинів. Комплекс заходів інформаційної безпеки включає охорону робочих приміщень, в першу чергу — апаратного залу. Обов'язкове застосування семизначних програмних паролів і їх заміна після

звільнення службовців. Обмежений доступ персоналу до терміналів, які мають вихід на особливо важливі інформаційні файли. Оскільки більшість комп'ютерних злочинів вчиняють співробітники фірм, перевіряються їхні ділові операції і особисті рахунки.

У Австрії велике значення надають безпеці цифрової інфраструктури, так як вважають, що розвиток сучасних інформаційних і комунікаційних технологій - передусім «Інтернет» - докорінно перетворили соціальне і економічне життя. Економіка все більше залежить від ефективних цифрових інфраструктур, у зв'язку з її подальшим технологічним розвитком та ефективністю внутрішніх процедур. Служби економічної безпеки Австрії спрямовані на запобігання атак з кіберпростору, тому що вони створюють безпосередню загрозу для безпеки і належного функціонування держави, економіки, науки і суспільства. Стратегія австрійської Cyber Security являє собою всеосяжну і про-активну концепцію для захисту кіберпростору і людей у віртуальному просторі. Це сприятиме підвищенню безпеки і стійкості австрійських інфраструктур, у тому числі і всіх організацій на території Австрії. Стратегія Cyber Space Security в Австрії була розроблена на основі стратегії безпеки і керується принципами програми для австрійської захисту життєво важливої інфраструктури. Директор з інформаційних технологій Федеративної Республіки Австрія також є членом Cyber Security, представники інших міністерств (зокрема, компетентні для організацій і підприємств, які підлягають контролю) та австрійських федеральних провінцій, приєднуються до керівної групи по мірі необхідності для вирішення конкретних питань і, відповідно, представники відповідних підприємств будуть задіяні відповідним чином.

Висновки і перспективи подальших розробок. Проаналізувавши іноземний досвід, з упевненістю можна сказати, що країни світу, в основному, прагнуть розвинути мережевий простір з управління і забезпечення безпеки підприємства. На прикладі Австрії видно, що світ не стоїть на місці, а постійно вдосконалюється і скоро управління не тільки підприємством, а й державою перейде в «кіберпростір» тобто у віртуальну реальність, що дозволить виявити загрозу для підприємства на початковій стадії. Для вітчизняних великих підприємств на прикладі досвіду Естонії, раціональним буде сформувати відділ у службі економічної безпеки для того, щоб він був

спрямований на спостереження за іноземними бізнес-партнерами, які отримують дуже велику частку в якомусь важливому державному секторі і відповідно можуть почати впливати на внутрішню і зовнішню політику держави. Також слід, на прикладі Австрії, не ігнорувати інформаційні системи і технології та забезпечити підприємство від атак з мережі «Інтернет», тому що зараз, в основному, підприємці зберігають всі конфіденційні дані в базі даних своєї організації.

Таким чином на основі досвіду зарубіжних країн, можемо зробити висновки, що створення сприятливих умов для економічної безпеки підприємств сприяє підвищенню ефективності наукової й інноваційної діяльності, що є пріоритетним завданням державної інноваційної політики розвинених країн, адже вплив науково-технічної та інноваційної сфер на розвиток і зростання економічної системи набуває на сучасному етапі вирішального значення. Основним змістом державного регулювання економічної безпеки підприємств стає саме координація злагодженої роботи усіх ланок господарського механізму, налаштованого на виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної інноваційної продукції та підвищення добробуту населення.

Для формування системи економічної безпеки підприємства необхідно враховувати ряд зовнішніх і внутрішніх чинників і грамотно вибудувувати їх поетапність для забезпечення безпечної діяльності підприємства на всіх його рівнях. Аналіз та порівняння своїх показників з показниками конкурентів і кращих організацій, вивчення та застосування успішного досвіду у себе в компанії сприяє розповсюдженню передових підходів до ведення бізнесу та неперервного розвитку. Розвиток бенчмаркінгу сприяє відкритості бізнесу, підвищенню його економічної безпеки. Організований і структурований розподіл етапів здійснення СЕБ передбачає грамотні управлінські рішення, оптимальне з'єднання функцій між структурними підрозділами підприємства, службами. Формування і здійснення даних етапів дає можливість оперативно приймати рішення в організації, вибудувувати необхідну тактику і стратегію для успішного і безпечного функціонування підприємства. Також необхідно забезпечувати своєчасний збір і аналіз інформації про конкурентів, персонал, клієнтів для виявлення прогалин і швидкого

реагування; необхідно системно проводити облік та аналіз фінансових показників підприємства, таких як ліквідність, прибутковість, рентабельність; проводити прогнозування фінансової безпеки підприємства; впроваджувати нові стратегії для більш ефективної діяльності та конкурентоздатності підприємства; проводити плановий моніторинг стану підприємства; своєчасно проводити оптимізацію організаційної структури підприємства; впроваджувати новітні системи безпеки.

Література

1. Продіус О.І. Концептуальні основи та функціональні складові економічної безпеки підприємства / О.І. Продіус // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2016. - № 10. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016>

2. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія/ Т.Г. Васильців, Волошин В.І., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 386 с.

3. Гапак, Н. М. Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки / Н. М. Гапак // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка / ред. кол.: В.П.Мікловда, М.І.Пітюлич, Н.М. Гапак та ін. – Ужгород: УжНУ, 2013. – Вип. 3(40). – С. 62–65.

4. Гришко Н.Є. Економічна безпека підприємства: сутність, функціональні складові / Н.Є. Гришко // Сборник научных трудов "Вестник НТУ "ХПИ": Технічний прогрес та ефективність виробництва. - Вестник НТУ "ХПИ", 2009. - С. 161 – 169.

5. Савенко М.М. Міжнародний досвід організації економічної безпеки підприємств / М.М. Савенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. - №4. – С. 60 – 63.

6. Марченко В.М. Світовий досвід забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства / В.М. Марченко, А.В. Бігун // Молодий вчений. – 2015. - №1 (16). – С. 18 – 21.

7. Троц І.В. Забезпечення економічної безпеки на підприємстві з метою попередження банкрутства / І.В. Троц // Вісник Житомирського державного технологічного університету. - 2012. - № 1(59). - С. 223 – 227.

8. Куделя Л.В. Формування концепції забезпечення економічної безпеки підприємств / Л.В. Куделя // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 5. Частина 2. - С. 125 – 128.

9. Антонюк П.П. Ключові аспекти дослідження соціальної безпеки промислових підприємств / П.П. Антонюк, Н.С. Купчинська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. - № 3, т. 1. – С. 130 – 134.

10. Міщенко С.П. Концептуальні основи забезпечення економічної безпеки підприємства / С.П. Міщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. - №37. – С. 215 – 220.

1. Prodius O. I. Conceptual framework and functional components of economic security / O. I. Prodius // Global and national problems of Economics. - 2016. - № 10. - [Electronic resource] - Mode of access: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016>

2. Vasiliev T. G. Financial-economic security of Ukraine: strategy and mechanisms: monograph/ T. G. Vasiliev, Voloshin.And. [edited by T. G. Vasilica]. – Lviv: Liga-Press, 2012. – 386 p.

3. Gapak, N. M. Economic security of enterprise: essence, the contents and valuation basis / N. M. Gapak // Scientific Bulletin of Uzhgorod University, Series: Economy / ed. count.: V. P. Miklovda, M. I. Pthalic, N. M. Gapak etc. – Uzhgorod: Uzhnu, 2013. – Vol. 3(40). – Pp. 62-65.

4. Grishko N. Is. Economic security of enterprise: essence, functional components / N.Is. Grishko // Collection of scientific works "Bulletin of NTU "KHPI": technological progress and production efficiency. - Bulletin of NTU "KHPI", 2009. - P. 161 – 169.

5. Savenko N. M. International experience of the economic security of enterprises / N. M. Savenko // Investments: practice and experience. – 2011. - №. 4. –P. 60 – 63.

6. Marchenko V. M. the World experience of ensuring socio-economic security of enterprise / V. M. Marchenko, A. V. Runner // Young scientist. – 2015. - № 1 (16). – P. 18 – 21.

7. Trots I. V. Ensuring economic security of the enterprise with the aim of preventing bankruptcy / trots I. V. // Bulletin of Zhytomyr state technological University. - 2012. - № 1(59). - P. 223 – 227.

8. Kudelya L. V. Formation of the concept of economic security of enterprises / L. V. kudelya // Scientific Bulletin of Kherson state University. – 2014. – Issue 5. Part 2. - P. 125 – 128.

9. Antonyuk P. P. Key aspects of the study of social security of industrial enterprises / P. Antonyuk, N. With. Cupcini // Bulletin of Khmelnytsky national University. – 2013. - No. 3, vol. 1. – P. 130 – 134.

10. Mishchenko S. P. Conceptual foundations of economic security of the enterprise / S.P. Mishchenko // journal of transport Economics and industry. – 2012. - № 37. – S. 215 – 220.

Рецензент: Балджи М.Д. д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та управління національним господарством Одеського національного економічного університету

23.08.2016

УДК 339.138:658.589

Рулінська Ольга, Каліна Марія

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Авторами проведено аналітичне дослідження сучасного стану інноваційної діяльності мікроекономіки України, яке грає невід'ємну роль в ефективному функціонуванні суб'єктів господарювання в ринковій економіці та в підтримці необхідного рівня конкурентоспроможності.

У даній статті розглянуто сутність інноваційної діяльності в системі науково-технічного прогресу і відображена значимість інноваційної діяльності для мікроекономіки України. У статті проведена оцінка поточного стану інноваційного функціонування мікроекономіки, а також наведені приклади вітчизняних підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність.

Представлені фактори розвитку і процвітання інноваційної активності. Присутні відомості про джерела фінансування інноваційної